

Beretning på delegeretmødet 24. maj 1965

Det er hovedbestyrelsen en glæde også i år at kunne afgive beretning om et fremgangsrigt år, fremgangsrigt både i aktivitet og i tilslutning fra både bogfagene og fra bogvennernes store kreds. Også i økonomisk

henseende var det et godt år; foreningen sigter som bekendt ikke på at samle formue, men at administrere midlerne bedst muligt i overensstemmelse med formålet. Medlemstallet har fortsat været stigende; fra 1. januar 1964 til 1. januar 1965 fra 3141 til 3255. Det fordeler sig således:

»Fagmedlemmer« :

Biblioteksvæsen	fra 307 til 299 ÷8
Bogbinderi	- 214 - 206 ÷8
Boghandel, forlag	- 345 - 358 +13
Bogtrykkeri	- 499 - 534 +35
Anden grafisk virksomhed	- 180 - 183 +3

Andre medlemmer: - 1596 - 1655 +59

Antallet af studerende, elever, lærlinge og soldater er 220; der er 93 livsvarige medlemmer.

Fordelingen i afdelinger:

Københavns afdeling	fra 2044 til 2117 +73
Fyns afdeling	- 223 - 233 +10
Nordjysk afdeling	- 108 - 112 + 4
Sydjysk afdeling	- 141 - 146 + 5
Vestjysk afdeling	- 102 - 99 ÷ 3
Østjysk afdeling	- 242 - 251 + 9
Udenfor afdelinger	- 149 - 150 + 1
Udlandet	- 132 - 127 ÷ 5

Publikationerne

Som det vil vides, overgik foreningen fra *Bogvennen* som årsskrift efter 19 års forløb til 3 årlige hefter. Beslutningen herom var absolut ikke forhastet og blev heller ikke truffet med

nogen stor majoritet i hovedbestyrelsen. Sagen blev første gang rejst i hovedbestyrelsen i begyndelsen af 1959 og gentagne gange siden. Problemet blev vendt og drejet; nogle

få var klart i favør af bibeholdelse, andre få udtalt for skiftet, mens flere var usikre. Ved sidste delegeretmøde førtes en indgående drøftelse, der dog ikke af tegnede noget klart billede, hvorfor de faldne udtalelser kun kunne stå som en orientering for hovedbestyrelsen. Afgørelsen faldt på et møde 24. november, hvor 6 stemte for de tre årlige hæfter, medens 5 stemte for bibeholdelse som årsskrift. Alle var enige om nu at give den nye form en fair chance, og det kan vist siges, at det foreliggende resultat giver gode løfter for fremtiden. Der er grund til at takke redaktionsudvalget, som består af Erik Dal, Ellegaard Frederiksen, Preben Kirkegaard og Jokum Smith. Som redaktionssekretær er forlagsredaktør, cand. jur. Christian Ejlers tiltrådt.

Ved årets begyndelse udsendtes to mindre publikationer. *Dagbogsblade fra 1864* fremkom på Sydjysk afdelings initiativ. Ideen kom fra afdelingens altfor tidligt afdøde formand, kontorchef Sv. Wisse. Den anden var det lille skrift om bogbinderen *Anker Kyster*, der kom i forbindelse for 100 års udstillingen i Kunstindustrimuseet, arrangeret af dette samt vor forening og Det kgl. Bibliotek samt Bogbinderlauget. F. E. Bording bidrog mærkbart ved at udføre trykningen gratis; F. Hendriksens Atelier fremstillede klicheerne.

Udover disse og det sidste nr. af *Bogvennen* som årsskrift kom ikke

mere i kalenderåret 1964, men den fremragende bog om arkitekt *Knud V. Engelhardt*, der som bekendt på grund af bekostningen måtte gælde for både 1964 og 1965, blev udsendt i begyndelsen af marts sammen med *Bogvennens* første hæfte. *Engelhardt*-bogen er glædeligvis blevet overordentlig godt modtaget; der foreligger en lang række meget positive anmeldelser, og den har givet adskillige nye medlemmer. Bogens forfatter og tilrettelægger, Erik Ellegaard Frederiksen har megen ære af sit værk, Ny Carlsbergfondet gav et stort tilskud, og foreningen har haft et udmærket samarbejde med Arkitektens Forlag, der aftog 1100 eksemplarer. En tak skal lyde til arkitekt Povl Skriver, der som leder afforlaget på denne måde var væsentlig medvirkende til at lette økonomien.

Den til marts bebudede udgave af Blichers *Skytten fra Aunshjerg* måtte udskydes til maj, da illustratoren, grafiker Povl Christensen, ikke blev færdig. Den er nu klar til udsendelse. Også Jokum Smiths bog *Bogfremstilling. En introduktion for bogvenner* er nu ved at være klar og kan ventes sammen med *Bogvennens* oktoberhæfte.

Men hermed er programmet endda ikke udtømt. Forfatteren H. P. Rohde fik ved forbindelse med familien udvirket, at tre kapitler af *Emil Hannovers ungdomserindringer* blev tilbudt foreningen uden honorar. Den vil også komme i oktober med

NOTER MAJ 1965

en fyldig introduktion af H. P. Rohde.

Hermed kan det vist siges, at 1965 bliver et meget givtigt år, hvad publikationer angår.

Som nævnt sidste år, arbejdes der med adskillige planer. Det drejer sig om *Danske bogbind gennem 100 år*, som nu har gode muligheder for udgivelse i løbet af nogle år. Desuden skrider arbejdet med bogen om *Axel Salto* rask fremad, ligesom der virkes stærkt med planerne over nyudgaven af Lauritz Niensens *Den danske bog* i samarbejde med Gyldendal.

Planlagt til 1966 er desuden Goldonis *Tjener for to Herrer*, foreslået og oversat af Povl Ingerslev-Jensen. Den ønskes illustreret, og der arbejdes på at finde en egnet illustratør.

Afdelingerne

Fremgangen i medlemstal fordeler sig noget forskelligt på afdelingerne og mødevirksomheden er stadig problematisk. Kun en enkelt afdeling har haft et lille tilbagegang. Desværre er det endnu ikke lykkedes at dække hele landet med afdelinger, der mangler Sjælland og Lolland-Falster, men det er hovedbestyrelsens opfattelse, at man bør være ret sikker på en afdelings holdbarhed, før man skrider til oprettelse. Er den til stede, viser erfaringen til gengæld, at medlemstallet i området forøges.

Der er grund til at takke formænd og bestyrelser i afdelingerne for god og interesseret arbejdsindsats.

Dansk bogproduktion 1964

Denne særlig nyttige arbejdsindsats fortsattes i januar i år med den hidtil største udstilling, der denne gang afholdtes i Kunsthåndværkerskolen, den tidligere tekniske skole, hvis forstander, arkitekt Viggo Sten Møller, med stor imødekommenhed og hjælpsomhed kom os i møde. Der var ca. 2400 bind, og alle danske forlag deltog. Besøget blev på over 1300, det største endnu, også fordi Kunsthåndværkerskolens elever var meget interesserede. Udstillingens plakat blev til ved en konkurrence mellem eleverne. Foreningens utrættelige hjælper, overlærer Jens Olsen, var taler ved det indledende pressemøde, foruden at han arbejdede sammen med den meget aktive arrangør, boghandler C. Holgersen. Disse to kan foreningen aldrig sige tak nok. Også som det uundværlige grundlag for komiteen for årets bedste bogtryk's udvælgelsesarbejde har denne udstilling stor betydning.

Nordisk Bogkunst

I dette arbejde af interskandinavisk betydning har foreningen deltaget siden det i 1946 begyndte. Vi stiller arbejde og erfaring til rådighed, men omkostningerne betales af Københavns Bogtrykkerforening og Dansk Provins Bogtrykkerforening. Centrum i virksomheden er udstillingerne, hvert andet år i Finland og Sverige, hvert andet i Norge og Danmark. I 1964 fandt den 3. nor-

diske boguge sted i Rättvik i Dalarna, arrangeret af den svenske komite. Der var en halv snes deltagere fra Danmark. Foredragene har været trykt i det svenske grafiske tidsskrift. I oktober, hvor udstillingen åbner i København, vil Nordisk Bogkunst's formand, rektor Bror Zachrisson tale, idet det er tanken samtidig at afholde møde for den nordiske komite.

Foruden de nordiske udstillinger, vil danske bøger sammen med de øvrige nordiske landes blive præsenteret i Warszawa, på en international udstilling i Leipzig og i forbindelse med bogmessen i Frankfurt a.M.

Domicilfondet

Dette skal ikke her nærmere omtales, idet formanden for det herom nedsatte særlige udvalg, bestående af Vald. Pedersen som formand og Mogens Müllertz, Jokum Smith og Gunnar Ipsen, i tilslutning til denne beretning vil tage ordet om denne for foreningen vigtige sag.

Tilskud og gaver

De grafiske Fags Sammenslutning har fortsat ydet foreningen væsentlig økonomisk støtte, i alt 7.275 kr. i 1964 fra Københavns Bogtrykkerforening, Dansk Provins Bogtrykkerforening, Bogbinderlauget i København, Foreningen af Bogbindermestre i Provinsen, Dansk Kemigraf-

laug, Dansk Litograflaug og Organisationen af Bladudgivere i Provinsen.

De forenede Papirfabrikker, der på mange måder viser foreningen stor hjælpsomhed, har også i 1964 givet en gave på 2500 kr. kontant.

Den danske Forlæggerforening yder et tilskud på 2000 kr. årligt som tilskud til de med arrangementet af Dansk Bogproduktion forbundne udgifter, ligesom forlæggerforeningen på anden måde opmuntrer til deltagelse i udstillingen.

Ny Carlsbergfondet har ydet 4000 kr. til Bogvennen 1964 og har tilsagt 5000 kr. til de tre hæfter i 1965. Til betaling af klicheerne til Engelhardt-bogen ydede fondet 15.185 kr.

Gennem *Kulturministeriet* kom i 1964 – lidt post festum, men ikke mindre velkomment – fra tipsmidlerne 10.000 kr. til udgivelsen af Vald. Pedersens bog om F. Henriksen.

For trykningen af *Årets bedste bogarbejder* som gave takker vi Det Berlingske Bogtrykkeri samt Københavns Klichiefabrik for et væsentligt tilskud til klichefremstillingen.

Til alle disse foreninger, institutioner og virksomheder, og til mange andre foretagender og enkeltpersoner, der med forståelse og interesse støtter virksomheden, vil hovedbestyrelsen gerne udtrykke en hjertelig tak. Uden dette ville det ikke være muligt at gennemføre udgivelser, som det sker og iøvrigt at

NOTER MAJ 1965

videreføre foreningens formålsbestemte arbejde.

Foreningen for Boghaandværks ærespris
Selv om det ikke vedrører beretningen for året, bør vi ved denne lejlighed nævne de mænd, der siden indstiftelsen i 1958 har modtaget foreningens ærespris, der jo uddeles i forbindelse med delegeretmødet. Det er bogtrykkerne *C. Volmer Nordlunde* og *Vald. Pedersen*, grafikerne *Poul Christensen*, arkitekt, professor *Steen Eiler Rasmussen*, bogbindermester *J. Juul-Lassen* og tegneren *Ib Andersen*, alle folk der på hver sit felt har ydet fremragende arbejde for dansk boghåndværk.

For 1965 har hovedbestyrelsen vedtaget at tildele æresprisen til bog-

trykkeren *Aksel Danielsen*, Det Berlingske Bogtrykkeri, om hvis evne og indsats en meget lang række af fremragende bogarbejder vidner klart.

F. Hendriksen-medaljen

Denne medalje blev indstiftet på 75-års jubilæumsdagen 1963. Medens æresprisen er så udpræget for personlig indsats, vil man med medaljen særligt påskønne produktionsarbejdet. Den første medalje blev givet til Gyldendal og den anden – i 1964 – til Gads Forlag. I år tildeles den bogtrykker *Poul Kristensen* i Herning, hvilket sker efter indstilling fra komiteen for årets bedste bogtryk med særlig motivering i to bøger af *Paul Claudel*.

Komiteen for årets bedste bogtryk

Komiteen er nu fuldtallig, idet faglærer *Johan Sternberg* er indtrådt som repræsentant for Fagskolen for Boghaandværks bogtrykskole, Komiteens medlemmer er iøvrigt for-

manden, landsretssagfører *Mogens Müllertz*, underdirektør *Børge Christensen*, clichéfabrikant *Hans Christensen*, personalechef *Gunnar Ipsen*, rektor ved Danmarks Biblioteksskole *Preben Kirkegaard* og

Fra udstillingen *Dansk bogproduktion 1964* på Kunsthåndværkerskolen i København.

bogtrykker Henry Thejls, disse seks valgt af Forening for Boghaandværk. Overlærer Jens Olsen fra Fagskolen for Boghaandværks bogbinderskole, forstander Sven Ahrenkilde fra kemigraffagets og litografagets lærlingeskoler, grafiker Bent Rohde fra Den grafiske Højskole, Arkitekt Poul Erik Skriver fra Akademisk Arkitektforening, førstebibliotekar Bjørn Ochsner fra Danmarks Biblioteksforening, afdelingsarkitekt Johan Pedersen fra Kunstakademiet og direktør Jokum Smith valgt af Kunstindustrimuseet. Komiteens sekretær er boghandler C. Holgersen. Årets jury består af

Børge Christensen, Preben Kirkegaard, Müllertz og Bent Rohde. Som sædvanlig udsendes en illustreret fortegnelse over de udvalgte bøger sammen med de udvalgte bogbind, som alle interesserede medlemmer vil få lejlighed til gratis at erhverve. Udvælgelsen af bogtryk fra 1964 er afsluttet, og fortegnelsen er under forberedelse.

Komiteen for årets bedste bogbind

Medlemmerne af denne komite med forstander, lektor Edw. C. J. Wolf som formand, er dr. phil. Erik Dal, arkitekt Erik Morthorst, bogbindermester Niels Refsgaard, antikvar-

boghandler C. F. Simonsen og – som den utrættelige sekretær – overlærer Jens Olsen.

Også dette arbejde er afsluttet og fortegnelsen i gang.

Danske Bogauktioner

Denne meget værdsatte fortegnelse over auktionspriserne, der uafbrudt er publiceret siden 1917, heraf de sidste 33 år som treårige publikationer, er som bekendt de senere år udgivet i fællesskab med antikvarboghandlerforeningen, nu redigeret af prokurist Hans Bagger. Den i 1964 udsendte udgave for årene 1961–63 er næsten udsolgt nu.

Tidsskrift-typografien

Denne sag – oprindelig rejst på delegeretmødet – har været behandlet i hovedbestyrelsen, hvor tankerne nærmest gik i retning af en udstilling sammen med Sammenslutningen af industrielle Grafikere (SIG). Man opfordrede det herom nedsatte udvalg til at samles til en nærmere drøftelse, hvorefter sagen senere kunne tages op i hovedbestyrelsen.

Palle Birkelund

Büchergilde Gutenberg

– en bogklub uden sidestykke gennem

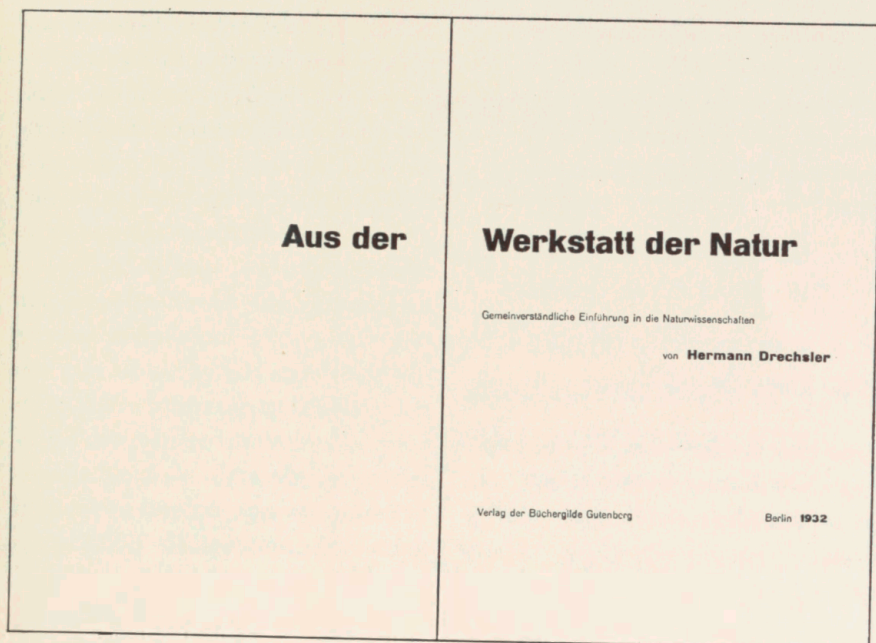
40 år

Gode bøger . . . i smukkeste udførelse . . . til priser overkommelige

for enhver . . . på andelsbasis . . . i folkeoplysningens tjeneste.

Det er 20ernes ideelle fanfarer, der klinger i disse slagord, som 4 årtier har forvandlet til en gedigen tradition, hvor mangt og meget ellers måtte lide den skæbne at blive til slidte fraser. I dag bekender en medlemskare på 300.000 sig til disse grundlæggende ideer og gør »Büchergilde Gutenberg« til en inspirerende faktor i den tyske bogverden.

I slutningen af august 1924 samledes repræsentanter fra Bildungsverband der deutschen Buchdrucker i Volkshaus i Leipzig for at kalde denne sammenslutning til live, hvis sidestykke næppe findes den dag i dag. Foretagendets initiator blev Bruno Dressler, dengang formand for Verband der deutschen typografischen Gesellschaften. Han var søn af en væver og udlært som typograf, grundlægger og udgiver af førende fagtidsskrifter og senere forretningsfører for Druckerei des Buchdrucker- und Bildungsverbandes. I »Büchergilde Gutenberg« fandt han sit livsværk, hvor han fra al begyndelse fulgte en fast målsætning med hensyn til stil, smag og kvalitet og undgik enhver ensidig orientering. »Büchergilde Gutenberg«s almennyttige karakter og andelstanken, en for alle og alle for en, er her parret med opdragelse i smag og dømmekraft. Lederne af redaktionen, Ernst Preczang og Erich Knauf, gjorde

Hermann Dreschler, Aus der Werkstatt der Natur.

Titelopslag tilrettelagt af Jan Tschichold, 1930, Büchergilde Gutenberg.

deres til at udbygge det unge foretagendes anseelse og linie.

Af »Büchergilde Gutenberg«s program fra starten i 1924 og op til vore dage skal her kun kort opridses nogle få stikord og navne.

Alle indgående bidrag skal ifølge »Büchergilde Gutenberg«s første paragraf anvendes til offentliggørelse af gode og billige bøger og til udgivelse af et medlemsblad, der skal holde forbindelsen blandt medlemmerne vedlige. De indgående bidrag blev bragt tilveje ved at medlemmerne forpligtede sig til kvartårlig at aftage en bog. Allerede i 1928 var

der 45.000 medlemmer, og der startedes gildegrupper i andre europæiske og oversøiske lande. Denne store tilslutning bevirkede at den kvartårlige pligtaftagelse allerede efter 2 års beståen kunne gøres valgfri.

Blandt udsendelsernes første forfattere var Mark Twain, B. Traven, Jack Lyndon, Martin Andersen Nexø, Arnold Zweig og Upton Sinclair. Før 1933 udkom en 16-binds Dostojevskij-udgave og en 10-binds Goethe-udgave.

I 1933 blev »Büchergilde Gutenberg« indrullet i arbejdsfronten

Amerikanisches Theater

4 Theaterstücke

EUGENE O'NEILL Seite 9

Ein Mond für die Beladenen

THORNTON WILDER 117

Unsere kleine Stadt

TENNESSEE WILLIAMS 191

Die Katze auf dem heißen

Blechdach

ARTHUR MILLER 287

Der Tod des Handlungsreisenden

Mit einem Nachwort von S. Melchinger

Büchergilde Gutenberg Frankfurt/Main

Amerikanisches Theater
Titelside tilrettelagt
af Hermann Zapf, 1958,
Büchergilde Gutenberg

og »gleichgeschaltet«. 85.000 medlemmer havde indtil da aftaget halvtredie million bøger.

Støttet af udenlandske venner fortsatte Bruno Dressler sit værk i Schweiz og Østrig under vanskelige betingelser. Her opstod et bibliotek af verdenslitteratur, som i det lille Schweiz formåede at samle 100.000 medlemmer. Da Bruno Dressler i 1947 kunne vende tilbage til Tyskland overdrog han sit værk til sin

søn Dr. Helmut Dressler, som nu leder genopbygningen og fastlægger »Büchergilde Gutenberg«s program. Medlemstallet er vokset fra 30.000 til 300.000 medlemmer. Programmet er vidtfaavnende. Bogudvalget andrager 450 titler. Ved siden af verdenslitteraturen udsendes forbilledlige værker om kultur og videnskab, historie, kunst, rejser og eventyr, lyrik og underholdning samt en række fremragende børnebøger. Om den høje

håndværksmæssige kvalitet vidner »Büchergilde Gutenberg«s stærke repræsentation i udvælgelsen af »Die schönsten deutschen Bücher«. 30 bøger og 42 smudsomslag er blevet placeret siden genoptagelsen af denne konkurrence.

For år tilbage er »Büchergilde Gutenberg« blevet udvidet med en grammofonpladeafdeling. 250 plader står til rådighed; også disse udvalgt ud fra ideen om at tilbyde gode ting i den bedste udførelse.

»Büchergilde Gutenberg« råder ikke over et »salgsapparat«, men har ca. 12.000 tillidsmænd der uden rimeligt vederlag arbejder for sagen. Et behov blev imødekommet i 1924 og båret frelst igennem vort århundredes kommercielle og materielle fristelser. Den eneste stabile kursværdi i foretagendet er den gensidige tillid og mon ikke det er her, det mageløse i »Büchergilde Gutenberg« gemmer sig?
Carl Jensen

P.S. Også danske kan blive medlemmer af Büchergilde Gutenberg. Udover indmeldelsesgebyret på DM 1,00 er medlemskabet gratis, idet Büchergilde Gutenberg som nævnt drives for indtægterne fra salget af de bøger, som medlemmerne forpligter sig til at aftage fire gange årligt. Medlemmerne modtager gratis kvartalstidskriftet Büchergilde.

Büchergilde Gutenbergs adresse

er 6 Frankfurt am Main 16, Postfach 16220, Untermainkai 66, Forbundsrepublikken Tyskland. Indbetaling kan ske med check eller ved girering til Postscheck Frankfurt am Main 45 882.

Die schönsten deutschen Bücher 1963

I det sene efterår udkom katalogen for Vesttysklands udvalgte bøger, årgang 1963. Bedømmelsen foretages der af *Börsenverein des Deutschen Buchhandels*; det er altså bogforlæggernes egne folk, der står som initiativtagere og ansvarlige, selv om komitéen består af blandt andre skrifte tegnere, bogtilrettelæggere og kunstkritikere. Det er også Börsenverein, der bekoster og udgiver katalogen, hvor hver bog har en side for sig med afbildning på krideret papir. Man kan godt stilfærdigt sukke lidt over, at noget lignende ikke er tilfældet her. Udvalgelsen skulle dog i sidste instans komme forlagsverdenen til gode.

Juryen består af ni medlemmer med dr. *Georg Kurt Schauer* som sekretær. To medlemmer møder to dage i forvejen og foretager en grovsortering, hvorefter samtlige medlemmer tilbringer to hele dage sammen for at færdiggøre bedømmelsen. For dette år har man yderligere ladet to tekniske eksperter bedømme samt-

lige bøger uden at disses vejledende udtalelser skal betragtes som afgørelser på det æstetiske plan.

Juryen har diskuteret principperne, blandt andet udvælgelsens benævnelse, og er kommet til det resultat, at man fastholder *Die schönsten deutschen Bücher*. Hermed har man ikke opgivet noget endeligt tal. Hidtil holdt man på 50, men det har vist sig, at mindre var at foretrække. Både i Holland og USA holder man imidlertid fast ved 50. I året 1963 fandt kun 37 bøger nåde for den vesttyske jury.

Man bemærker, at den videnskabelige bog har haft stor fremgang. Lægevidenskabelige bøger viser for eksempel et billedtryk, der kan sammenlignes med de bedste kunstbøgers, ligesom komplicerede matematiske værker har fundet en såvel teknisk som æstetisk tilfredsstillende form.

Derimod anker man over skolebøgerne. Man havde endda oprettet en speciel gruppe for dem, men ingen syntes værdige til udvælgelse. Man står altså i dette store land over for en udvikling, som den Danmark har gennemgået på forholdsvis kort tid. Man påpeger ganske rigtigt, at disse bøger hos de vordende bogkøbere kan medvirke til stigende interesse for bogens udseende.

Man mærker under gennemgangen det store land. Ingen forlægger har mere end to udvalgte bøger med, langt de fleste kun én. Det

samme gælder trykkerierne, kun et enkelt rager op med hele fem.

Af de tilrettelæggere, der har flere bøger udvalgt, noterer vi os den kendte *Hermann Zapf*, foruden *Eugen O. Sporer* fra München og *Heinz Sarkowski* fra Frankfurt am Main.

De 37 bøger repræsenterer en teknisk standard, som sjældent ses her i landet. Der er en perfektionisme over dem, som af og til kan gøre bøgerne lidt for stillestående og fortænkte. Men enkelte er artistiske og stærkt virkende. Især hefter man sig ved nogle muntert illustrerede børnebøger, et punkt hvor man er langt bedre dækket ind end her i landet. Tendensen er dog, at udvalget mest repræsenterer den luksusrægede del af produktionen, ingen billigbøger er placeret, mens kunstbøger og mere avanceret litteratur optager sin rigelige del.

EEF

Bogvennen, maj 1965

Dr. Hans A. Halbey, som i dette nummer af *Bogvennen* har skrevet om den kunstneriske børnebog, er kunsthistoriker og leder af Kling-spormuseet i Offenbach, et museum med skrift som sit fornemste speciale.

Om Alfred Fairbank skriver lærer ved Den Grafiske Højskole Bent Rohde sig, der selv er virksom som kalligraf.